

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

09

listopada 2017

czwartek

19:00

NFM, Sala Kameralna

Rapsodia fantastyczna

J. Absil

A. Pärt

Jadwiga Rappé – alt

Polish Cello Quartet:

Tomasz Daroch, Wojciech Fudala, Krzysztof Karpeta, Adam Krzeszowiec –
wiolonczele

Program:

Saverio Mercadante (1795–1870) *La Poesia* na cztery wiolonczele

Jean Absil (1893–1974) *Fantaisie rhapsodique* na cztery wiolonczele op. 21

Arvo Pärt (*1935) *Fratres* na cztery wiolonczele

***

Piotr Moss (*1949) *Przemijanie* na alt i cztery wiolonczele (prawykonanie) – utwór
dedykowany Jadwidze Rappé i Polish Cello Quartet; tekst: Maciej Wojtyzsko
[90']

OMÓWIENIE

Agata Adamczyk

Historia nie była taskawa dla Saveria Mercadantego. Dziś to niemal zupełnie zapomniany artysta, choć w swoich czasach należał do grona najbardziej cenionych twórców, szczególnie operowych. Spod jego pióra wyszło około sześćdziesięciu dzieł tego gatunku, wystawianych w Rzymie, Bolonii, Mediolanie, Turynie oraz Madrycie, Lizbonie i Wiedniu, stanowiących ważne ogniwo w rozwoju opery włoskiej pomiędzy Gioacchino Rossiniem a Giuseppe Verdim. Mercadante odszedł od popularnej opery buffa i skłonił się w stronę estetyki romantycznej, powierzchowną ornamentykę zastępując nastrojami lirycznymi. W jego dorobku znajdziemy również dzieła instrumentalne (zanim objął stanowisko dyrektora Konserwatorium w Neapolu, przez dziesięć lat był koncertmistrzem katedry w Nowarze), a wśród nich melodyjne *La Poesia* z 1832 r., napisane na niebanalny zespół czterech wiolonczel.

Jean Absil to z kolei jeden z najwybitniejszych twórców muzyki belgijskiej, wykładowca harmonii i kontrapunktu w brukselskim konserwatorium. W swoich pierwszych dziełach kompozytor odwoływał się do tradycji późnoromantycznej, z którą potem zerwał i zaczął się wzorować na stylu Béli Bartóka, Maurice'a Ravela, Dariusza Milhauda oraz na twórczości przedstawicieli wiedeńskiego ekspresjonizmu. W 1935 r. Absil założył towarzystwo *La Sirène*, promujące muzykę współczesną oraz organizujące koncerty w Belgii i poza jej granicami, a trzy lata później – czasopismo muzyczne „*Revue internationale de musique*”. Wśród kompozycji Absila znajdują się osiem fantazji napisanych na różne składy instrumentalne. Pierwsza z nich, *Fantasie rhapsodique* op. 21, powstała w 1936 r. i została skomponowana na kwartet wiolonczelowy.

Fratres Arvo Pärta z łatwością odnajdziemy na ścieżkach dźwiękowych filmów – takich jak choćby *Joe Black* z Bradem Pittem, *Aż poleje się krew* z Danielem Dayem-Lewisem, *Wątpliwości* z Benem Affleckiem i Javierem Bardemem czy *Drugie oblicze* z Ryanem Goslingiem, Bradleyem Cooperem i Evą Mendes. Kompozycja powstała w 1977 r., czyli na początku nowego okresu stylistycznego Pärta, wyznaczonego chwilę wcześniej utworem *Für Alina*. Odnowiony język muzyczny wynikał z duchowej przemiany artysty i jego praktyk medytacyjnych (hezychii), za sprawą których odnalazł istotę spokoju i skupienia. Dzięki redukcji materiału dźwiękowego Pärt mógł skoncentrować się na tym, co najważniejsze. Najdrobniejszy element zyskiwał znaczenie i całkowicie zmieniał sposób rozumienia dzieła. Technikę tę kompozytor

nazwał *tintinnabuli* (z łac. dzwonek), ponieważ inspirację zaczerpnął z właściwości akustycznych dzwonków. Nawiązaniem do tego był sposób wykorzystania przez Pärta materiału dźwiękowego – zbliżał go do stałego centrum brzmieniowego, a następnie od niego oddalał. Centrum to stanowiły zaś dwa elementarne wyznaczniki muzyki tonalnej: trójdźwięk i gama.

Fratres, utwór złożony z kilku sekwencji akordów ułożonych według pewnego wzoru, dzieli się na dwie części – wirtuozowską introdukcję oraz część wolną o charakterze medytacyjnym, skonstruowaną z wykorzystaniem wspomnianej techniki *tintinnabuli*. Pierwotnie kompozytor przeznaczył dzieło na skrzypce z fortepianem, później wielokrotnie aranżował je na różnej wielkości zespoły, w tym orkiestrę kameralną, puzon ze smyczkami i perkusją czy kwartet saksofonowy. W swoim komentarzu wyjaśnił: „Brzmienie konkretnego instrumentu jest częścią muzyki, ale nie jest jej najważniejszym elementem. [...] esencja muzyki musi pozostawać niezależna od kolorytu instrumentalnego”.

W swoich utworach Piotr Moss z dużą swobodą wykorzystuje różnorodne techniki kompozytorskie – żongluje elementami zarówno nowoczesnego, jak i tradycyjnego języka muzycznego, stosuje cytaty i autocytyaty. Mówiąc o humanistycznym aspekcie własnych dzieł, odzwierciedlającym się w ich przystępności, podkreśla związki z romantyzmem i neoromantyzmem, szczególnie w kontekście emocjonalności. Twórczość Mossa obejmuje wiele gatunków, w tym muzykę filmową, teatralną i rozrywkową (jego piosenki śpiewali m.in. Jerzy Połomski i Irena Kwiatkowska).

W młodości kompozytor kształcił się pod okiem Grażyny Bacewicz oraz Piotra Perkowskiego, a konsultacji udzielał mu Krzysztof Penderecki. Przełomowym momentem dla twórczości Mossa, jak przyznaje sam kompozytor, były uzupełniające studia w Paryżu oraz styczność z Nadią Boulanger w latach 1976–1977: „To był dla mnie prawdziwy szok. Miałem 27 lat, w Polsce żyło mi się nieźle, miałem pełno zamówień do teatru, dla radia. Kontakt z Nadią Boulanger zmienił całkowicie tok mojego myślenia, wpłynął na etykę artystyczną”. W 1981 r. na stałe przeniósł się do Paryża, a trzy lata później przyjął obywatelstwo francuskie.

Moss jest laureatem wielu nagród i wyróżnień zarówno krajowych (w tym państwowych: w Polsce – Medal „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, we Francji – Kawaler oraz Oficer Orderu Sztuki i Literatury), jak i międzynarodowych. Jego kompozycje wykonywano w Eu-

ropie, Stanach Zjednoczonych, Ameryce Południowej, Afryce i Azji pod batutą m.in. Jacka Kaspszyka, Jerzego Maksymiuka, Mściława Rostropowicza, Daniela Stabrawy, Tadeusza Strugały czy Antoniego Wita. Jako autor audycji muzycznych Moss współpracował z France Culture i France Musique, a od 1989 r. z Polskim Radiem.

Wielokrotnie wykonawczynią dzieł Mossa była maestra Jadwiga Rappé. Z myślą o jej głosie powstała najnowsza kompozycja artysty – *Przemijanie* na alt i cztery wiolonczele.

Jadwiga Rappé

Polska śpiewaczka ciesząca się międzynarodową sławą. Wystąpiła podczas tysięcy recitali, koncertów symfonicznych i przedstawień operowych w najstynniejszych salach Europy, obu Ameryk i Azji. Artystka dysponuje repertuarem od renesansu po współczesność. Nagrała 52 płyty CD dla wytwórni krajowych i zagranicznych. Jej nagrania płytowe i radiowe często otrzymywały prestiżowe wyróżnienia. Brała udział w wielu prawykonaniach utworów, w tym także dla niej lub z myślą o niej napisanych. Współpracowała ze znakomitymi polskimi i zagranicznymi dyrygentami. Oprócz koncertowania prowadzi również działalność pedagogiczną – jest profesorem zwyczajnym, wykładownicą na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie oraz Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku. Prowadzi kursy mistrzowskie, a także jest jurorem krajowych i zagranicznych konkursów wokalnych.

Polish Cello Quartet

Zespół istnieje od 2011 r. Tworzą go wiolonczeliści młodego pokolenia, którzy kształcili się u czołowych pedagogów tego instrumentu w Polsce (P. Głombik, S. Firlej) i na świecie (F. Helmerson, G. Hoffman, J. Reuling, M. Flaksman i J. Očić). Artyści postanowili założyć ten wyjątkowy zespół kameralny, by móc pokazać szerszej publiczności niezwykle brzmienie kwartetu wiolonczelowego. Grupa wykonuje przede wszystkim utwory oryginalnie skomponowane na kwartet wiolonczelowy, a jej repertuar jest stale powiększany, także o kompozycje pisane współcześnie przez wiodących kompozytorów polskich i zagranicznych. Od 2014 r. Polish Cello Quartet jest zespołem Narodowego Forum Muzyki. W 2017 r. ukazał się jego debiutancki album *Discoveries*.

Jadwiga Rappé, fot. Andrzej Świetlik

Polish Cello Quartet, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

